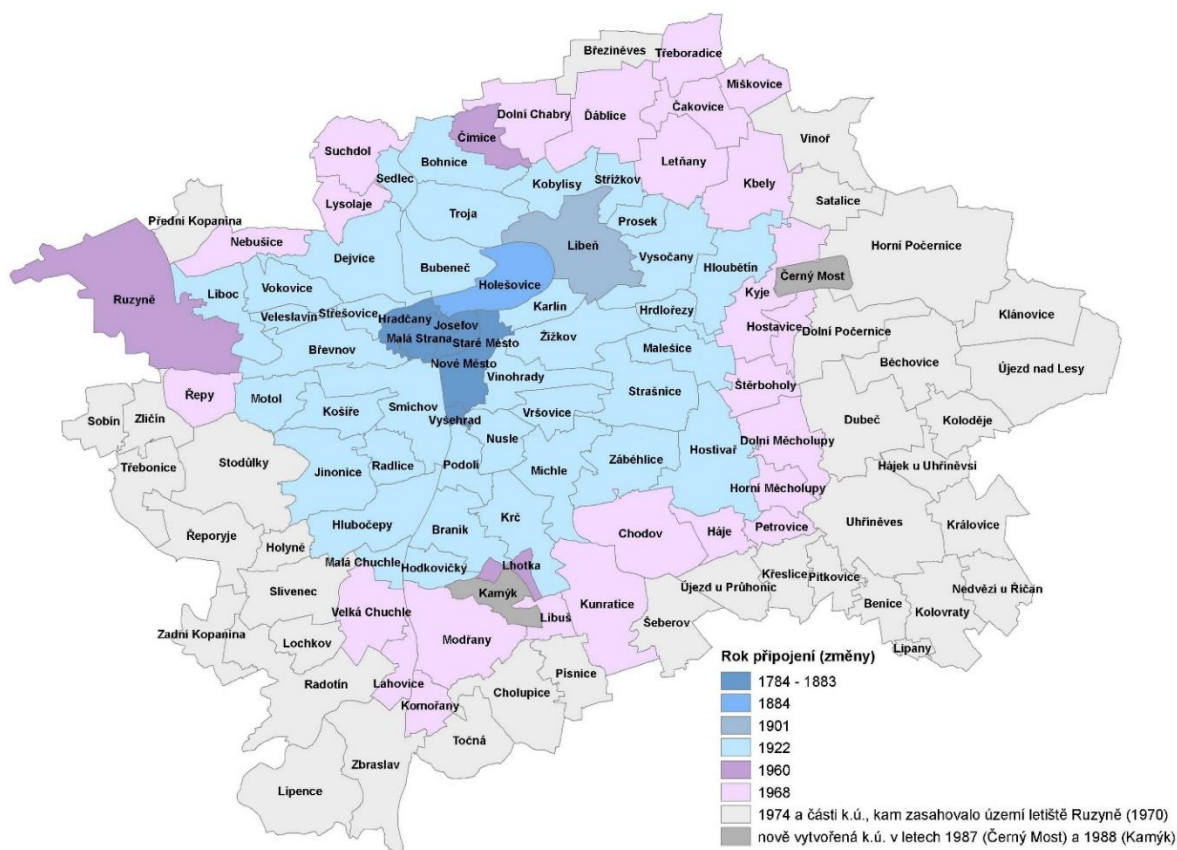

2. Sídlní struktura

Hlavní město Praha je zároveň obcí, městem a krajem. I když je chápáno jako jeden celek, existují uvnitř města rozdíly, které jsou dány vývojem v minulosti. V roce 1784 vzniklo královské hlavní město Praha a skládalo se pouze ze čtyř katastrálních území - Nového Města, Starého Města, Malé Strany a Hradčan (1,5 % současné rozlohy). Tyto katastry byly celou řadu staletí typicky městské. V roce 1850 byl připojen ještě Josefov a v roce 1883 Vyšehrad. Ostatní části dnešní Prahy byly malými vesničkami. V roce 1884 byl k Praze připojen katastr Holešovic a Buben a po 17 letech, v roce 1901 pak území Libně. Karlín a Smíchov byly připojeny později (až v roce 1922 se vznikem tzv. Velké Prahy), ačkoliv i na konci 19. století již vykazovaly městské prvky. Před velkým rozšířením Prahy v roce 1922 měla Praha pouze 4 % dnešní rozlohy. Po připojení 38 obcí nebo jejich částí vznikla tzv. Velká Praha s rozlohou, která představovala přibližně 32 % dnešního území. Postupně bylo území Prahy dále rozšiřováno, zejména s ohledem na potřebu dalších ploch pro rozvoj města. Kromě rozšíření Prahy v roce 1922 stojí za zmínku připojení některých katastrů v roce 1960, připojení dalších 21 obcí v roce 1968 a poslední velké rozšíření v roce 1974, kdy bylo k Praze připojeno 30 obcí. V roce 1974 Praha dosáhla své současné rozlohy (496 km²). Připojované části měly venkovský charakter a na části z nich (například Stodůlky, Chodov, Háje) začala výstavba nových sídlišť.

Mapa 2.1. Územní růst hlavního města Prahy podle katastrálních území

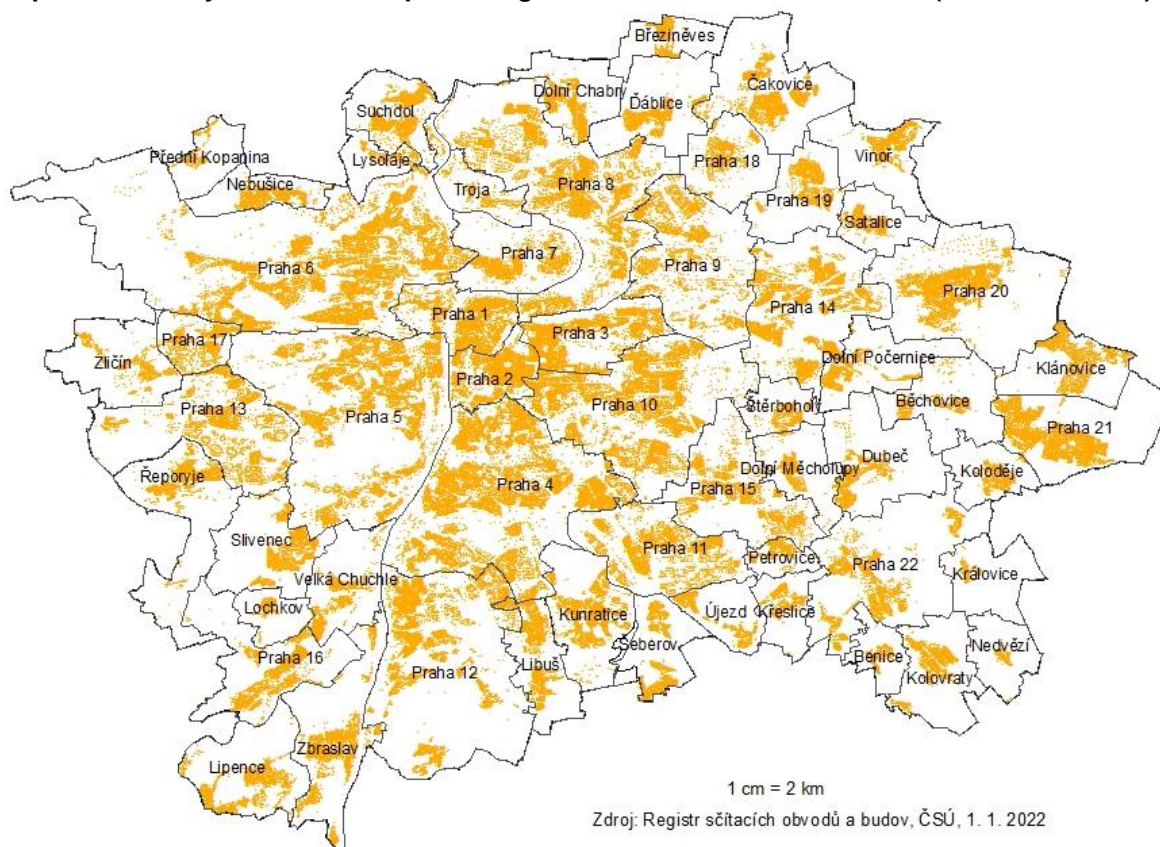

V současné Praze je 57 samosprávných městských částí. Některé jsou tvořeny jedním katastrem (například MČ Praha 21 na katastrálním území Újezd nad Lesy), některé dvěma (například MČ Praha 11 je tvořena katastry Chodov a Háje). Některé jsou tvořeny jedním celým katastrem a částmi dalších katastrů (například MČ Praha-Řeporyje je tvořena celým katastrem Zadní Kopanina a částmi katastru Řeporyje, Stodůlky a Třebonice). Největší městská část měla podle údajů Sčítání lidu, domů a bytů 2021 (dále SLDB) 130 957 obvykle bydlících obyvatel (Praha 4), následovala městská část s 114 377

obyvateli (Praha 10). Přes 100 tisíc obyvatel měla ještě MČ Praha 8 (104 921 obyvatel). Tyto městské části se tak počtem obyvatel vyrovnají velikosti krajských měst (například Olomouc měla k datu sčítání 106 063 obyvatel). Další městské části jsou populačně srovnatelné s okresními městy sousedního Středočeského kraje. Například MČ Praha 9 měla k datu Sčítání 2021 přibližně 62,6 tisíc obyvatel a v městě Kladno žilo 67,8 tisíc obyvatel. V městské části Praha 7 bydlelo 44,4 tisíc obyvatel, v Mladé Boleslavi pak 42,5 tisíc obyvatel. Naopak v nejmenší městské části Prahy žilo 366 obyvatel (Praha-Nedvězí) a ve druhé nejmenší bylo 438 obyvatel (Praha-Královice). To je přibližně stejný počet obyvatel jako v obcích Nučice (360 obyvatel) nebo Černé Vodčery (380 ob.) v okrese Praha-východ.

Počet obyvatel je silně vázán na rozmístění domovního a bytového fondu. Následující mapa ilustruje rozmístění budov v městských částech Prahy k 1. 1. 2022.

Mapa 2.2. Budovy v hl. m. Praze podle Registru sčítacích obvodů a budov (stav k 1. 1. 2022)

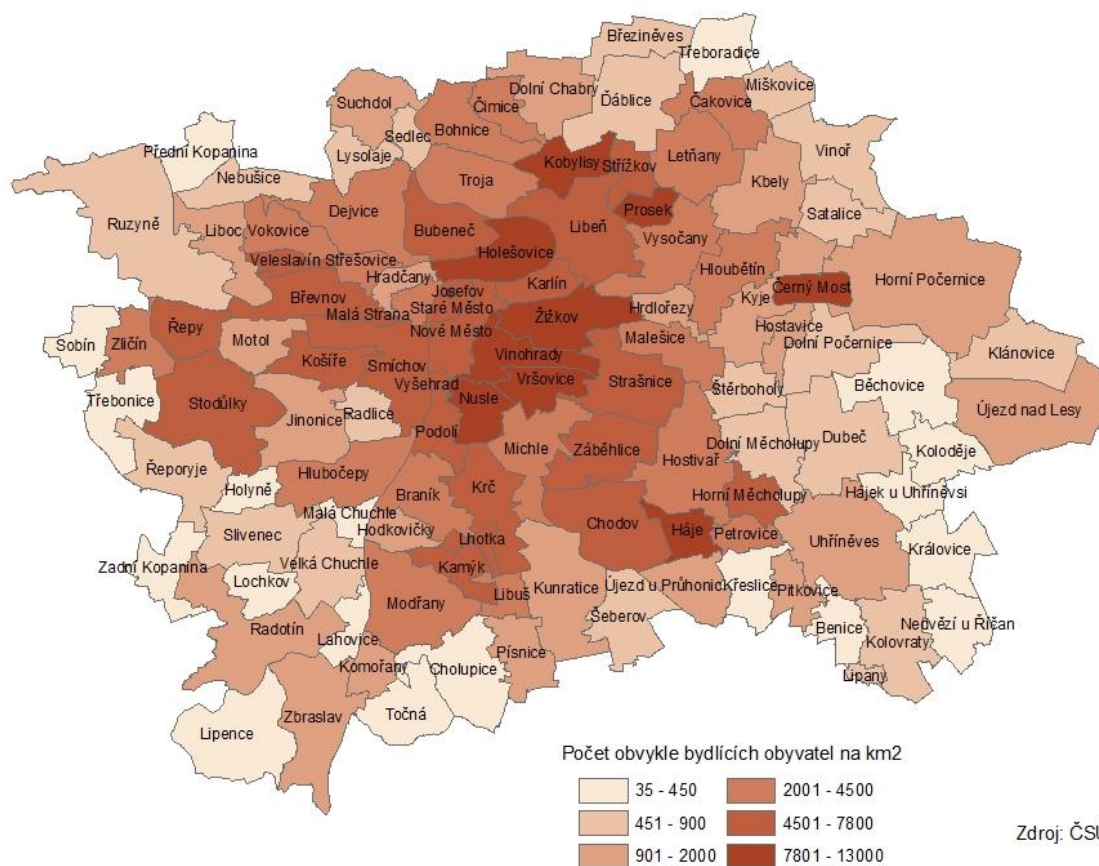
Městské části jsou pro potřeby přenesené působnosti státní správy rozděleny do tzv. správních obvodů, kterých je v Praze 22. Úřad městské části, který vykonává některé činnosti přenesené z působnosti státní správy pro městské části v jeho správním obvodu, je sídlem tohoto obvodu.

Tab. 2.1. Hustota zalidnění městských částí hl. m. Praha na základě výsledků SLDB 2021

10 městských částí s nejvyšší a nejnižší hustotou zalidnění

městská část	Nejnižší hustota zalidnění (obyv. na km ²)	Počet obyvatel	městská část	Nejvyšší hustota zalidnění (obyv. na km ²)	Počet obyvatel
Praha-Královice	88	438	Praha 3	11 463	74 307
Praha-Nedvězí	96	366	Praha 2	10 849	45 405
Praha-Přední Kopanina	192	628	Praha 11	7 362	72 102
Praha-Benice	263	729	Praha 17	6 905	22 461
Praha-Lochkov	322	874	Praha 7	6 264	44 442
Praha-Křeslice	341	1 173	Praha 10	6 149	114 377
Praha-Běchovice	353	2 414	Praha 4	5 411	130 957
Praha-Lipence	360	2 970	Praha 8	4 814	104 921
Praha-Koloděje	433	1 626	Praha 9	4 707	62 651
Praha-Troja	435	1 468	Praha 13	4 561	60 189

Další úroveň územně-správního členění jsou katastrální území. To je jednotka tvořící místopisně uzavřený celek, který je společně evidovaný v katastru nemovitostí a je zároveň evidenční jednotkou pro číslování parcel. Takových jednotek je v Praze 112. Hranice katastrů se mohou měnit. Poslední velká změna ve vymezení katastrů v Praze proběhla v roce 1988 a 1989. 1. 1. 1988 vzniklo nové katastrální území Černý Most, které bylo vymezeno z částí katastrů Kyje a Horní Počernice. Obdobně vzniklo katastrální území Kamýk k 1. 1. 1989, které bylo vyčleněno z katastrů Lhotka a Libuš. Obě tyto velké změny proběhly v důsledku výstavby panelových sídlišť¹.

Mapa 2.3. Hustota zalidnění v katastrálních územích Prahy podle SLDB 2021

¹ Viz článek Jana Müllera „Územní vývoj hlavního města Prahy od roku 1784“ v časopise Demografie z roku 2003, ročník 1.

Tab. 2.2. Hustota zalidnění katastrálních území hl. m. Prahy na základě výsledků SLDB 2021

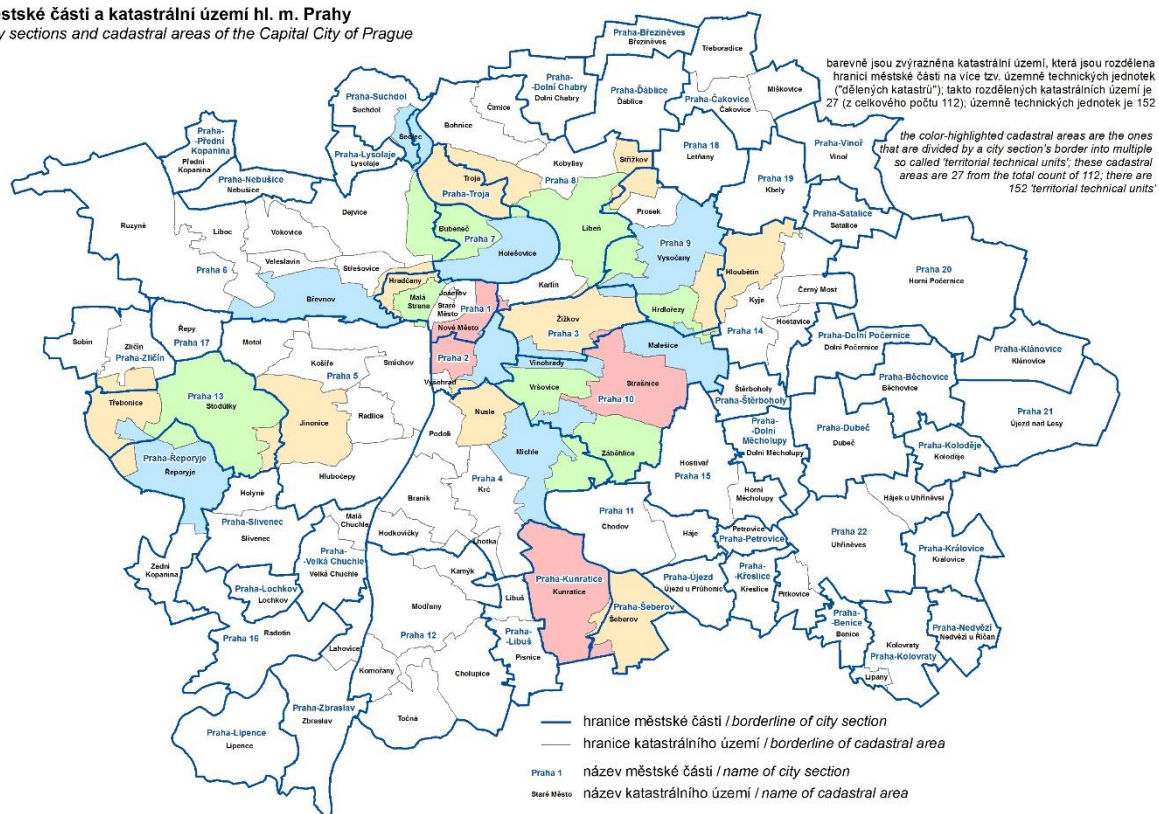
10 katastrálních území s nejvyšší a nejnižší hustotou zalidnění

katastrální území	Nejnižší hustota zalidnění (obyv. na km ²)	Počet obyvatel	katastrální území	Nejvyšší hustota zalidnění (obyv. na km ²)	Počet obyvatel
Zadní Kopanina	35	123	Vinohrady	12 889	48 805
Královice	88	438	Vršovice	12 550	36 836
Nedvězí u Říčan	96	366	Nusle	12 311	35 150
Třebonice	142	651	Josefov	11 085	977
Cholupice	177	1 133	Žižkov	10 708	58 267
Lahovice	188	381	Černý Most	10 696	22 466
Točná	188	870	Prosek	10 077	16 887
Přední Kopanina	192	628	Háje	9 331	22 059
Malá Chuchle	205	289	Kobylisy	8 358	27 030
Sobín	224	677	Holešovice	8 032	37 664

Pokud je některé katastrální území rozděleno mezi více městských částí, jsou části, které takto vzniknou, nazývány územně technické jednotky. V Praze je velká část městských částí, na jejichž území se nachází více katastrů (viz výše). Zjednodušenou představu podává následující mapa.

Mapa 2.4. Hranice městských částí a katastrálních území hl. m. Prahy**Městské části a katastrální území hl. m. Prahy**

City sections and cadastral areas of the Capital City of Prague

Nižší úroveň než územně technické jednotky reprezentují základní sídelní jednotky (ve městech často nazývané urbanistické obvody). Jsou to malé části území, které jsou dány svými urbanistickými podmínkami a funkčním využitím. Základní sídelní jednotky byly označeny písmeny podle jejich charakteru (např. obytné plochy, plochy dopravních areálů a další). Také mezi jednotlivými základními sídelními jednotkami existují značné rozdíly² co do funkčního využití i počtu obyvatel.

² více o územním a samosprávním členění a definici jednotek například v Lexikonu hl. m. Prahy 2009 (<http://www.praha.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/krajp/101323-09-xa>) nebo v Registru sčítacích obvodů a budov (<https://www.czso.cz/csu/rso/soustava-uzemnich-prvku-a-uzemne-evidencnich-jednotek>)

Vysokou hustotu zalidnění mají obytné ZSJ se sídlištní nebo činžovní zástavbou, na opačné straně stojí jednotky, které neslouží k bydlení, ale k dopravním účelům, zemědělské plochy (pole), jednotky se stavbami občanské vybavenosti (nemocnice, kanceláře, školy) nebo rekreační plochy (zahrady, lesoparky). 59 základních sídelních jednotek (6 % z celkového počtu) má více než 5 000 obyvatel. Největší mají více než 10 000 obyvatel - plošně rozsáhlá území Nové Letňany a Ohrada se sídlištní zástavbou. Náměstí Svobody je ZSJ v Praze 6 s bloky činžovních domů, naproti tomu Nový Prosek představuje území s řadovými rodinnými a bytovými domy doplněnými rozsáhlou sídlištní zástavbou. ZSJ-díl Chvaly je rozsáhlé zastavěné území (2 km²) s převážně vilovou zástavbou.

Tab. 2.3. Počet obyvatel a hustota zalidnění v základních sídelních jednotkách (díl) v Praze s nejvyšším počtem obvykle bydlících obyvatel (TOP 10 vybraných)

Název MČ	Název ZSJ-díl	Charater ZSJ-díl	Obvykle bydlící obyvatelstvo	Výměra (km ²)	Hustota zalidnění (obyv. na km ²)
Praha 18	Nové Letňany	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	10 945	0,58	18 862
Praha 13	Ohrada	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	10 255	0,73	14 030
Praha 6	Náměstí Svobody	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	9 219	0,34	27 163
Praha 7	Bubny	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	8 462	0,31	27 475
Praha 4	Spořilov II	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	8 389	0,80	10 525
Praha 9	Nový Prosek	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	7 685	0,58	13 328
Praha 11	Jižní Město-Nad Šeberovem	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	7 674	0,53	14 346
Praha 10	Nové Malešice	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	7 519	0,62	12 113
Praha 20	Chvaly	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	7 273	2,02	3 601
Praha 4	Sídliště Krč	Obyt. plocha v kompak. zástavbě	7 270	0,59	12 263

Naopak menší počet obyvatel (do 500 obyvatel) mají jednotky, které nemají obytnou funkci, malá sídliště, oblasti s chatami nebo vilové čtvrti s rozvolněnou zástavbou (například ZSJ Na Dlážděnce, či Královice). ZSJ Barrandov VI představuje ZSJ, na jehož území jsou na volné ploše v blízkosti polí postaveny dva velké bytové domy, naproti tomu ZSJ Jalový Dvůr je území, kde se mísí především sídlištní a vilová zástavba.

Tab. 2.4. Počet obyvatel a hustota zalidnění v základních sídelních jednotkách (díl) v Praze s počtem obvykle bydlících obyvatel menším než 500 osob (TOP 10 vybraných)

Název MČ	Název ZSJ-díl	Charater ZSJ-díl	Obvykle bydlící obyvatelstvo	Výměra (km ²)	Hustota zalidnění (obyv. na km ²)
Praha 8	Bohnice-ústav	Areál občanské vybavenosti	498	0,66	759
Praha 4	Jalový Dvůr	Obytná plocha v kompak. zástavbě	483	0,14	3 356
Praha 8	Na Dlážděnce	Obytná plocha v kompak. zástavbě	475	0,31	1 517
Praha 9	Za horou-západ	Obytně rekreační plocha	471	0,32	1 466
Praha-Nebošice	Nebošice-východ	Zemědělská plocha	465	0,32	1 463
Praha-Dolní Počernice	Vinice	Obytná plocha v kompak. zástavbě	457	0,74	614
Praha 5	Barrandov VI	Obytná plocha v kompak. zástavbě	448	0,28	1 618
Praha 13	Třebonice	Obytná plocha v kompak. zástavbě	441		
Praha-Královice	Královice ¹⁾ , U Markéty ¹⁾	Obyt. plocha v kompak. zástavbě Zemědělská plocha	¹⁾ 438	¹⁾ 3,24	¹⁾ 135
Praha-Troja	U Hrachovky-botanická zahrada	Měst. a příměst. smíšená plocha	432	1,51	285

¹⁾ vzhledem k ochraně důvěrných dat byly sloučeny dvě sousední ZSJ-díl. Královice (kod ZSJ-díl 726210) a U Markéty (kod ZSJ-díl 3175600). Údaje reprezentují obě ZSJ-díl.

Sčítání lidu, domů a bytů je zdrojem podrobných dat nejen o obyvatelstvu a jeho struktuře, ale také o bytech, domech a domácnostech. Jeho význam spočívá právě v tom, že disponuje rozsáhlou sadou dat, která mohou postihnout socio-ekonomickou situaci uvnitř malých územních celků.